

Foaia Diecezană

Organul oficial al eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului

Parohiile cl. I. și II. pe un an 5000 Le
Parohiile cl. III. 4000 Le
Parohiile sub clasă 3000 Le
Pentru particulari 1500 Le

• APARE DUMINECA

MANUSCRISELE SE VOR TRIMITE PE ADRESA CONSILIULUI
EPARHIAL, SECȚIA CULTURALĂ.

Prețul inserțiunilor

Concure de prot. 4000 Lei. Parohii de
cl. I 2500, de cl. II 2000, de cl. III 1600. La
celelalte publicații 1 cm. □ 20 Lei

Adevărata Pace

Obosit, cu sufletul răvășit și judecata întunecată de mulțimea și gravitatea atâtor probleme vitale, cari se cer urgent rezolvate, omul veacului al XX-lea, numit secolul luminii, al cultului energiei și al muncii, urcă, șovăind, calvarul unei vieți chinuitoare.

Tălăzuri epocale de concepții contradictorii asupra sensului vieții terestre, bat cu insistență la porțile zăvorâte ale sufletului omenesc și cer clarificări...

Conflagrația mondială, de proporții apocaliptice, așa cum istoria popoarelor, alta, n'a cunoscut, a luat sfârșit.

Milioane de tinere ființe, dornice de viață și îndreptățite să trăiască, s'au jertfit pe altarul sfânt al umanității, spre a consolida prin trudite lor oseminte, temelii unui nou și măreț edificiu de mai dreaptă organizare socială, care să dăinuiască peste veacuri.

Pacea pentru care omenirea a sângerat în decursul tuturor veacurilor, de sbuciumată existență, în alergarea ei continuă după mai bine, după fericire, este în plină organizare.

Și, ca niciodată în cursul istoriei umane, la organizarea acestei păci, atât de mult dorită azi, este angajată întreaga omenire.

De felul cum vor fi rezolvate atâtea probleme, menite să asigure durabilitatea păcii, depinde soarta pentru multe veacuri a acestei chinuite omeniri, care a ajuns la o răscruce istorică, cum n'a mai cunoscut.

De drumul pe care va apuca, va depinde destinul ei: o viață mai ușoară pentru toți, fericirea sau iremediabila și totala ei prăbușire.

Și, în haosul de azi, creiat de apocaliptica înclăștare a popoarelor, se aude tot mai clară, chemarea lui Iisus Hristos, Cel răstignit pentru

păcatele oamenilor: „*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni!*“ (Mateiu 11, 28).

Este eterna chemare a Cerului, a Fiului Lui Dumnezeu, a Cărui chip blând se conturează tot mai luminos din întuperecul veacurilor, chemare, care pe zi ce trece, devine mai actuală ca oricând, căci niciodată omenirea n'a fost atât de obosită ca azi.

Imperativul momentului istoric pe care-l trăim, impune întregii omeniri, să-și îndrepte pașii spre El, spre culmile înșorite ale idealului creștin.

Numai prin salvarea în suflete a păcii lui Hristos, prin aplicarea zilnică a dumnezeescilor sale învățături, se va putea ajunge la o destindere generală în lume, la pacificare și posibilitatea unei noi reclădiri sociale.

Fără Pacea lui Hristos în suflete, nu se va putea instaura în lume, pacea, care să dea siguranța zilei de mâine, individului ca și popoarelor, atât de necesară progresului uman.

Dar, sufletul întregii omeniri este de mult în plin naufragiu. Ancora a fost de atâtea ori aruncată, pentru salvare, însă fără rezultat.

Din toate părțile s'a auzit și pe zi ce trece, acum, mai mult ca oricând, se aude tot mai insistent, strigătul disperat al omenirii: „*Doamne, mântuiește-ne, că pierim!*“ (Mateiu 8, 25).

Preocupările cotidiene au rămas însă tot aceleași, iar mântuirea, toți, o așteptăm.

Pe Iisus îl strigăm, dar de El nu ne apropiem. Il mărturisim numai cu buzele, dar cu fapte, zilnic îl răstignim.

Fie, ca grelele încercări prin cari trecem, pricinuite de un războiu de exterminare, să fie ultimul foc curățitor al sufletului umanității și hotărîtor al destinului ei — *printr'o totală reînnoire la Hristos*, — pentru toate veacurile.

Prot. Dr. Iacob Crețiu

Vizitațiunea canonică din jurul Oraviței

Valea Carașului a avut iarăși parte de zile de adevărată bucurie duhovnicească, căci Arhipăstorul, în dorința sa de a cunoaște nevoile sufletești ale credincioșilor săi și de a întări pe fiii săi duhovnicești în dreapta credință, cu toate greutățile zilelor de astăzi, s'a coborât iarăși în mijlocul oilor sale cuvântătoare.

P. S. Sa Episcopul nostru Veniamin, însoțit de consilierul-referent Prot. Ic. stfor Romul G. Ancușa și de diaconul episcopesc Dimitrie Băloni, a plecat dela reședința sa în ziua de 25 Octomvrie a. c., îndreptându-se spre orașul Oravița, unde avea să-și instaleze cartierul general pentru timp de 5 zile.

În drum spre Oravița, având în gara Berzovia să aștepte legătura spre Oravița, P. S. Sa a cercetat biserica din Berzovia, interesându-se de aproape de stadiul în care se află lucrările pentru zidirea din nou a bisericii și dând dispoziții pentru ca lucrările propriu zise să înceapă cât mai curând.

La Oravița P. S. Sa și suita Sa a sosit în seara zilei de 25 Octomvrie a. c., fiind așteptat la gară de protopopii Virgil Musta al Oraviței montane și Ioan Oravițan al Bisericii-albe și de toți preoții din Oravița-montană și română.

Peste noapte P. S. Sa a poposit în Oravița-montană.

În dimineața zilei de 26 Oct. a. c., sărbătoarea Sf. M. M. Dimitrie, Arhipăstorul, însoțit fiind de dl Vasilie Ionescu, noul prefect al jud. Caraș și de suita sa, se îndreaptă spre frunțașă comună *Mercina*, care, gătită de sărbătoare, așteaptă pe Arhiereul care vine să celebreze sf. Liturgie.

Încă înainte de intrarea în comună se ivesc călăreții, cari conduc pe Arhipăstor până la poarta triumfală din mijlocul comunei, unde așteaptă poporul credincios, în frunte cu preoții îmbrăcați în odăjdii și cu autoritățile din comună. Din rândurile lor se desprinde preotul Radu Vulesici și notarul Iosif Orza, însoțit de primarul I. Ienciu, cari adresează P. S. Sa cuvinte calde de bun venit în mijlocul lor. Le răspunde cu puține cuvinte P. S. Sa, care este condus cu litia până la st. biserică.

În poarta bisericii, în mijlocul grosului poporului credincios, așteaptă alți preoți îmbrăcați în odăjdii strălucitoare, în frunte cu protopopul Virgil Musta și cu preotul-paroh Eugen Popovici al locului, care bineventează pe P. S. Sa, pre-

zentând un prea frumos și amănunțit rapo despre viața bisericească din comună sub toate aspectele ei. Adânc emoționat îi răspunde P. S. Sa, apoi intrăm cu toții în sf. biserică, unde îndată a și început sf. Liturgie arhierească.

Au conlurgisit: Prot. Ic. stfor R. G. Ancușa, Prot. V. Musta, Prot. I. Oravițan, preoții Eug. Popoviciu și R. Mileșici, ai locului și preoții P. Bernaz-Secășeni, Titu Ciorei-Broșteni, C. Petrovici-Vrâniuț, Cuzman Jian-Vărădia, T. Cioreiu-Forotic, R. Suciuc-Tievanul-mic, Tr. Constantin-Vrani și Iancu Berlogia-Răcășdia, precum și diaconii D. Băloni, S. Bătea-Oravița-mont. și I. Neda.

Sf. Liturghie s'a scurs lin și majestos. Corul mixt de sub conducerea maestră a țărânului compozitor Vidu Miclea și cel bărbătesc de sub conducerea țărânului Iancu Mitrofan cântând alternativ, au ridicat și mai mult caracterul sărbătoresc al serviciului divin.

După priceasnă, P. S. Sa Episcopul Veniamin, împreună cu toți preoții conlurgisitori, iese afară din sf. altar și rostește o prea frumoasă cuvântare, în care îndeamnă pe credincioși la curățirea vieții, la alipirea de sf. Biserică și învățăturile ei mântuitoare, aducând ca pildă pe marele mucenic Dimitrie, cheamă pe credincioși la picioarele Mântuitorului Hristos, singura scăpare în vremurile grele de astăzi, căci fără de El, nu putem face nimic. Combate în același timp viciile care s'au încuibat în comună și, care amenință cu cele mai dezastruoase urmări. Totodată îndeamnă pe credincioși la împlinirea datorințelor cetățenești, la ascultare și supunere față de autorități și la alipire și dragoste față de M. Sa Regele, simbolul unității noastre naționale. În fine, le împărtășește arhiereasca Sa binecuvântare, implorând darul lui Dumnezeu asupra tuturor și rugând pe cel atotputernic ca să-i călăuzească și să îndrepteze pașii lor spre tot ce este bun, curat și frumos, pentru ca astfel comuna Mercina să fie în viitor, ceea ce a fost și în trecut, frunțașă comună din Valea Carașului. Cuvântarea a fost presărată cu frumoase pilde de zidire sufletească.

Terminându-se sf. liturgie, P. S. Sa a împărțit anafora, apoi a fost condus cu litia la casa culturală, un impozant palat, unde au avut loc recepțiile. Au vorbit înv. Iosif Cioloca în numele școlii, preotul Ioan Oprea în numele Bisericii unite și prefectul județului Vasile Ionescu în numele autorităților administrative. Le-a răspuns apoi P. S. Sa, îndemnând pe toți la colaborare și muncă frățească în interesul Bisericii și al Neamului. La eșire P. S. Sa a împărțit copiilor cărți de rugăciuni, cruciulițe și iconițe.

După recepții a avut loc masa comună, iar după masă P. S. Sa a controlat oficiul și arhiva parohială și a făcut câteva vizite în comună.

Trecuse după ora 16, când Arhipăstorul, însoțit tot de domnul prefect al județului și de suita sa, s'a îndreptat spre comuna *Vrani*, o altă frumoasă comună din valea Carașului, aceasta însă în protopopiatul Bisericii-albe, care, și ea așteptase în haine de sărbătoare pe Arhiepiscopul mult dorit.

Vizitațiune canonică

în Mărcina și Vrani — 26 Octomvrie 1945

(IMPRESII)

„Păstorul cel bun merge înaintea oilor; și oile merg după el, pentrucă îi cunosc glasul...” (I. 10, 4).

Rare au fost vremurile de mari refaceri pentru care sună cu mai mult tâlc și mai profundă consistență, aceste versuri ale Mântuitorului Hristos, ca pentru zilele noastre.

Mai de mult, lumea era religioasă, cu mai mult simț moral, climatul social era așa, că și cel mai slab individ, cunoștea și împlinea datoriile morale firești, față de semenii săi. Astăzi, după cele două războaie crâncene, lumea s'a schimbat, este stăpânită de idei cu totul noi, aici numai Biserica poate ajuta, suplinind cu mijloace directe, lipsa educației din partea societății.

„La Documentation Chatolique” — o eminență revistă creștină din Paris, care nu și-a întrerupt apariția săptămânală, în toate împrejurările tragice într'un număr din Iulie 1945, face următoarea constatare: „...în vremurile noastre, avem atâtea dovezi, că nu numai serviciul divin plin de splendoare, nu numai pompa maiestuoasă a Casei Domnului, poate nici cea mai iscusită predică, sunt în stare să atragă pe mulți fii ai lumii acesteia. Lumea oferă oamenilor, într'o măsură nebănuită, amănunțite plăceri materialiste, încât mulți nici nu mai sunt capabili să reacționeze și să se ridice spre bucurii spirituale mai înalte. Pentru aceste oi pierdute, trebuie să se aplice o altă tactică, aceea a vremurilor apostolice; pastorația particulară, trebuie să caute pe individ, acolo unde se găsește”.

Această strigare, vine din Parisul, care cu toată tragedia trăită, va rămâne etern, centrul

spiritual al lumii, și deci ea are un caracter de universalitate.

Aceste vremuri grele și apăsătoare, au determinat pe Prea Sfințitul Episcopul nostru Veniamin, să folosească tactica apostolică și în aceste însorite zile de Octomvrie — când lumea satelor se luptă îndârjit cu pământul, despicând din zori până în noapte brazdele, să samene, ca să aibă pâinea cea de toate zilele — s'a coborât între fiii sufletești să-i găsească acolo unde sunt, în Valea Carașului.

Itinerarul a fost fericit ales, cuprinzând câteva sate fruntașe, a căror viață interioară, oglindesc deficiențele bănățene, apoi fiecare în parte reprezintă particularități, vrednice de remarcat în năzuințele spirituale, culturale, sociale și economice.

Prîmirea Prea Sfințitului, peste tot părea o emulație a credincioșilor, ca să fie cât mai splendidă, mai călduroasă, mai vrednică de arhipăstorul, coborât în mijlocul lor. Grupuri de călăreți, lumea cu mic cu mare în haine de sărbătoare, elevii de școală conduși de învățătorii, care se atașează cu sufletul de Biserică, apoi corurile și fanfarele — mândria Banatului — întâmpină pe Stăpânul și Părintele lor sufletesc.

Cuvântările de bineventare și rapoartele parohilor, oglindesc starea sufletească a parohiilor, precum și problemele ce se frământă în satele respective.

În Mărcina: Prea Sfințitul este salutat de dl. notar *Iosif Orza* în numele comunei, exprimând bucuria cetățenilor, iar pâr. *Eugen Popovici*, într'o cuvântare concisă, dar cuprinzând toate problemele satului, dă raportul.

Cuvântarea Pâr. E. Popovici, este o perla de stil și conținut, fiindcă preotul este dublat de profesorul — fost mulți ani la Liceul din Oravița, — care a crescut multe generații de intelectuali în Caraș și mulți preoți îi sunt elevi și afectuoși admiratori.

Numai un astfel de preot, dozat cu mult suflet și cultură, a putut să fie arbitru în sat, în care „țărani s'au ridicat la mari înălțimi pe aripile cântecului” și cu tact deosebit a știut să canalizeze talentele, realizările și ambițiile acestora, în folosul bisericii sale.

La sf. Liturghie, slujită de Prea Sfințitul Episcop, corul mixt și bărbătesc, — conduse de țărani, autori ai multor și apreciate lucrări muzicale, — din răspunsurile liturgice, au realizat un adevărat concert de înaltă factură muzicală și atât de sublimă că nici marele David nu și-ar fi putut dori ceva mai armonios și frumos, când a conceput Psalmii de laudă și preamărire lui Iehova.

Dar nu putem trece sub tăcere, că preotul E. Popovici a renunțat la catedră pentru misiunea în parohie și pentru creșterea unicului său fiu, rămas de mic orfan de mamă. În parohie și-a împlinit cu prisosință misiunea; dar fiul său astăzi este mutilat de război și sufletul tatălui, va rămâne în veci îndurerat când vede și când își reamintește suferințele lui fizice. Păr. Popovici este totuși mângăiat și mândru de fiul său, fiindcă și-a făcut datoria așa cum l-a crescut și din felul cum a organiza marea primire a Prea Sfințitului, *Bubu Popovici* s'a dovedit că va fi în carieră, unde soarta îl va așeza în slujba neamului, tot așa erou, cum-a fost pe câmpul de onoare.

La sf. Liturghie, a predicat Prea Sfințitul episcop.

După sf. Liturghie, în Casa Națională, a fost o recepție, la care dl. inv. dir. *Iosif Cioloca* — un element de mare valoare al corpului didactic — a asigurat pe Prea Sfințitul, că școala, totdeauna, se va considera fiica Bisericii. A mai vorbit preotul rom. unit *Ion Opresan*, apoi dl. Prefect al județului, care a mulțumit Prea Sfințitului, pentru îndemnaurile și sfaturile date cetățenilor, în fine a fost prezentat Comitetul Femeilor ort. rom.

Tuturor le-a răspuns Prea Sfințitul Episcop.

La *Vrani*, d. m. Prea Sfințitul a fost întâmpinat de preotul *Iosif Râta*, talmăcind omagiul și supunerea fiască a credincioșilor, iar raportul îl dă preotul *Traian Constantin*.

Aici s'a slujit Vecernia, cu predica Prea Sfințitului, după care au fost prezentate, Oastea Domnului și Societatea Sf. Gheorghe.

Cuvântările Prea Sfințitului Episcop.

Punctul central al vizitațiunilor canonice îl formează desigur, predica la sf. slujbe și răspunsurile la primire.

Primirea fiind fastuoasă și în *Mărcina* și în *Vrani*, Prea Sfințitul, a avut multe ocaziuni să răspundă la beneventări. Toate răspunsurile, dacă nu ca durată, ca adâncime și conținut s'au situat la înălțimea predicii dela amvon.

Fiecare porțiune, a cuprins o latură a problemelor locale; fiecare cuvântare a rezolvat un complex de preocupări.

Dl. Dr. Gh. Trocan, medicul circumscripției *Vrani* — la care aparține și *Mărcina* — un tânăr cu studiile făcute la Paris, pe care îl preocupă profund psiho-fiziologia cărășenilor, ascultând pe Prea Sfințitul vorbind, a făcut următoarea reflexiune: „dacă ar fi vorbit un savant consacrat, nu putea cuprinde complexul de pro-

bleme din viața satului într'o formă concisă și populară, ca Prea Sfințitul Episcop, în cuvântările ținute“.

Pentru noi, părerea *Dlui Dr. G. Trocan*, este expresia și concluzia unui om competent, fiindcă dânsul, întreține atât pe intelectuali cât și pe țărani, ceasuri întregi, printr'o bogăție lexicală, frumusețe de exprimare și conținut, fermecător și captivant.

Intr'adevăr, la *Mărcina* și *Vrani*, Prea Sfințitul a vorbit câte un ceas, credincioșilor din bisericile spațioase și arhipline, ținându-le atențiunea permanent încordată; ceea ce însemnează că a vorbit dela suflet la suflet, făcând să vibreze întreaga conștiință a ascultătorilor.

Prea Sfințitul s'a folosit de tactica apostolică; a vorbit la inima poporului, cu o bogăție de pilde și exemplificări, așa cum a fost limba Mântuitorului și a sfinților apostoli, cu care au cucerit lumea și sufletul spre mântuire.

Prea Sfințitul a dezvoltat dogmele fundamentale ale credinței, dar a accentuat asupra deficiențelor și năzuințele spre bine, combătând și încurajând prin exemplificări captivante.

N'a folosit menajamente și cuvinte de circumstanță, ci a lovit în miezul problemelor sufletesti colective, fără asprime dar profund, ca un Părinte, care vrea și dorește din suflet îndreptare și nu pedepsire.

Mulțimea credincioșilor, profund afectați de prezența și cuvintele Arhipăstorului, cu un glas îi urează:

ÎNTRU MULȚI ANI STĂPÂNE!

C.

Pârğa literaturii bănățenești Palia Orăștiei 1582

Prima urmă despre existența Paliei de Orăștie o avem dela „Radul Tempe, directorul școlilor neunite naționalicești prin marele principat al Ardealului“, în frumoasa „Cuvântare înainte“, dela „Granița românească“, din 1797, Sibiu, cu cuvintele „...mai găsim cărțile lui Moisi Pro-rocul: Facerea, Apocalipsul și altele la anul 1583 în Orăștie“.

Spicui puțin din cele ce au spus scriitorii noștri mai nou despre palia din 1582.

Influența Paliei „se prelungește până târziu în secolul XVII și răsunetele ale ei le vom în-

tâlni în activitatea unor prelați din vremea aceea". Vezi la calcâiul studiului prezent, poz.

Stilul scurt și cuprinzător energic și bine rostit".

Superioară ca formă cărților lui Coresi, Palia apare ca o limbă limpezită nu numai în vocabularul ei, în care arhaizmele și provincializmele sunt foarte reduse, ci și în structura frazei.

Orânduirea firească a cuvintelor, în construcții călăuzite mereu de spiritul graiului viu al poporului, dau povestirii o cursivitate, o mlădiere și o energie, care a făcut pe unii din istoricii noștri literari, să socotească *nostra lucrare ca o traducere de model...*

Mai are un fenomen nou lexical, pentru întâia oară la noi. Zic Român și nu românesc, Rumân și rumânesc.

Se vede că au cunoscut limba latină și lucrarea s'a făcut pe lângă un text maghiar și după unul latin.

Au neologismul: „prima” și „primul”, repetat de mai multe ori“.

„Palia dela Orăștie este cea mai românească carte dintre tipăriturile timpului ei.

Are o limbă, clară limpezită de arhaizme și provincializme; are sintaxă ușoară, curzivă apropiată de limba vie, e plină de mlădiere și energie.

În ea găsim întâia dată întrebuințate în scrisul nostru cuvintele: Român și românesc, derivate direct foneticeste din cuvintele latine cum le-a păstrat poporul băștinaș din regiunea cea mai românească a Caransebeșului, Lugojului și Hunedoarei.

Semnalăm, că din scriitorii, cari au scris despre Pălie, toți și cei cari au scris înainte de mine și după mine, toți sunt de părerea mea, ca e cea mai perfectă bucată literară națională în secolii 16 și 17. Excepție fac numai: Dr. Mario Raques și bănățeanul Dr. Iosif Popovici. Este deplin adevărat că amintii profesorii sunt mai bine pregătiți în materii d'astea și au scris mai pre larg și în zilele noastre.

Mai nou se ocupă cu acest fragment prof. bănățean din Timișoara, Ion Dimitrie Suciș și e în acord cu vederile noastre.

Undeva am afirmat, pe baza mai multor scriitori ai noștri mai vechi acum în goana stiloului nu îmi pot de fel reaminti — că în Budapesta, vreo 3-4 decenii la începutul veacului al IX-lea, a pulsă o vie viață intelectuală și literară, sub direcționarea triarului Sam. Clain, Șincal și apoi a protopopului Petru Maior. Bănățenii erau ca și totdeauna și în tot locul pe vremi, *fruntașii* mișcărilor, însoțite de arădani

și ungureni, ajutați materialicește de macedonienii lor frați.

Iată ce scrie laudatul prof. Suciș, despre intelectualismul nostru din capitala țării, intelectualism întrecut odinioară numai de Iașii.

„...Deci în Banat, în secolul al XVII, avem o mișcare literară de proporții mari, cu o intensă viață culturală românească. Scriitorii au o continuitate, au la bază același fel de a scrie: litere latine și ortografia ungurească. Acesta este primul moment din trecutul literar al Românilor Bănățeni“.

DESPRE CEI 5 TRADUCATORI AI PALIEI DIN 1582

Aproape nimic nou nu se știe, decât ce am spus în 1906 și adevărat ce spun ei însăși despre sineși.

De ceva frânturi mici neînsemnate, dar documentate totuși am mai dat.

Din Caransebeșul nostru atunci încă nesupus total și formal Turcilor, și Ardealului, au ostenit la Pălie: Efrem Zăcan, magistrul școalei și Ștefan Herțe, ceva privatier chiabur.

În ascendență la anul 1510 întâmpinăm în Logoj pe un Dan Zăcan castelan acoloși.

În 1544, în Logoj, era un Mișca Zăcan și Ladislau Zăcan edili, la oraș, (Andrei Ghidiu și Iosif Bălan, Monografia orașului Caransebeș 19 pg. 366.

Cunoaștem și un Gavrilă Zăcan, care era rechizitorul capitului din Alba-Iulia. Gavrilă a efectuat în județul Timiș, în vremurile acelea multe „statuții“. (nu întâleg).

El e fiul lui Ștefan Zăcan, și în 1593, încaminează proces Caransebeșului și comitatului, pentru creanța de 286 floreni, ce datoriau repausatului său tată. (Pesty Frigyes, Szórény vármegyé II 209-210).

Gavrilă mirui litigiul, în 1598, la banul George Calatici. Cu cuscii săi 4 la număr, se împărțiră așa, că rămânând în indiviziune, unul fiecare căpătă 1/4 parte. Între satele cari le căpătară era Făgetul și Pogănești.

Donația fu ratificată și de voivodul Ardealului, cardinalul Andrei Bathory. Acestuia la intrarea lui Mihai Bravul în Ardeal în 1599, îi se tăie capul. Mihai ar fi zis „săracul popă“. (Pesty, Frigyes, Krassó vármegyé története, II, I 153 și II, II 121). (I 216).

(Dr. Augustin Bunea foaia „Unirea“, Blaj, 1907 Nr. 3).

Deci cunoaștem 6 zăcani: între anii 1510-1592; Dan, Mișca, Ladislau, Gavrilă, Ștefan și Efren dela Pălie.

Despre al doilea caransebeșan copârtaș la Palia, Ștefan Herțe, pe lângă cele ce am combinat în 1906, am mai adunat din răsipire, vorba e a lui Petru Maior, unele ca acestea: că: „Herțe Ștefan fost preot în Caransebeș e lăudat în 1580 mult de principele Transilvaniei Kristofor Báthory, pentru că e evlavios și zelos în știință și propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu Principele Găvrilă Bethlev, apoi îi dă lui Herțobil de Tótváradia, o casă în piața Logojului (Pesty, Ször. bántág o. c. II 209. Dr. Iacob Radu, Ist. Vicariatului gr. cat. român al Hațegului, Logoj 1913, pg. 300, 301, 421-5, 433 și 37. Ioan Boros în „Foaia Oficioasă“ a eparhiei Logoj, 1915, Nr. 3).

Cunoaștem deci Herțeștii dintre anii 1582-1738, Noemvrie 9: Boldjar preot în Riualb, Adam jupânul, Petru, jupâneasa Catifa. Cu privire la preotul Logojului Moisa Pestişel aflăm, că încă în 1582 a fost denumit protopop de „rit grecesc“, prin castelanul Logojului. Nu am putut afla cine era acel castelan (N. Iorga. Scriitori și inscripții ardeleni și maramureșene, în Studii și documente XIII, I. pg. 278-9, Bucur. 1906, Cipar Acte și fragmente '72, (172) Ștef. Meșes Ist. bis. ardel. 322-3. Nic. Dobrescu Fragm. privitoare la istoria Bisericii Române, Budapesta, 1905, pg. 9, 10, (12-14).

Despre Achivete protopopul Hunedoarei, nu am nimic de a completa.

Ce ar fi a se mai discuta despre „Piscopul“ Mihai Tordași, ar fi totuși întrebarea veche, ce am examinat-o odinioară.

Oare dânsul nu e unul și același cu Alexă și Paul Tordași?! Chestia e foarte complicată reclamă un studiu aparte.

În anul 1655 scrie preotul din Turdaș Grigorie Vlad, că în 1582 episcopul lor era „Alexa Turdaș“ și că în 1652, principele Rákoczy Gheorghe, ce a confiscat averea imobilă și biserica din coastă și a dăruit-o la 4 familii cu 26 suflete, cari s'au maghiarizat și calvinit, remase și azi în această stare.

Ar fi locul potrivit, să încheiem acest comunicat, cu împrejurarea, că Tordașeștii aveau și o casă dăruită lor de principele Ardealului; recte moștenită, dela predecesorii lor superintendenți calvini, în Lancrem. Această casă, zice Dr. Atanasie Marianescu, în discursul său de recepțiune la Academia Română, din București, că a fost revocată de principele Sigismund Zápolya, dela superintendentul Paul Tordași, pentru că nu a voit să îmbrățișeze reformele lui Calvin. Probe însă nu invoacă, în sprijinul inovației sale îndrăznețe.

Ne vom ocupa de chestie când examinăm pe cei trei Turdaseni, **Dr. Ștefan Pop**

INFORMAȚII

Sfințire de biserică. La sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, din acest an, Prea Sf. Sa Părintele nostru Episcop Veniamin a sfințit biserica renovată din Moniom. În numărul viitor vom publica un reportajiu.

Ziua numelui Majestății Sale Regelui Mihai I a fost sărbătorită în orașul nostru printr'un Te-Deum săvârșit de un sobor de 5 preoți, în frunte cu Păr. Prot. I. Suru și doi diaconi.

Insemnătatea zilei a fost simțit talmăcită de Păr. T. Dobromirescu.

În fața catedralei a vorbit soldaților și ofițerilor din garnizoana Caransebeș dl maior M. Ionescu.

DI C. P. Pepper, membru al Comisiei pentru relațiile externe din Senatul Statelor Unite, a arătat ziaristilor bucureșteni ce înțeleg americanii sub democrație, spunând: „*Prin democrație*, noi înțelegem guverne alese de popor și răspunzătoare în fața poporului. Democrația implică: libertatea presei, libertatea cuvântului, libertatea întrunirilor, libertatea religioasă și securitatea individului în ceiace privește viața, libertatea și proprietatea sa. Noi nu putem înțelege cum se poate concepe democrația fără acestea“.

Conferințe de Apologetică creștină — cum cetim în ziarul Răsunetul — se vor ține la Lugoj, începând cu ziua de 4 Noemvrie a. c. în fiecare Duminică, până la 10 Ianuarie 1946, din partea păr. prof. B. Răduleanu, care va trata următoarele subiecte:

1. Creștinismul și spiritul vremurilor noastre (lecție de inaugurare), 4 Nov.
2. Origina și esența religiei, 11 Nov.
3. Religia și Știința, 18 Nov.
4. Religia și Morala, 25 Nov.
5. Problema Teologică (existența lui Dumnezeu), 2 Decembrie.
6. Problema Hristologică (Iisus Hristos-minunea istoriei), 9 Dec.
7. Problema Antropologică (Despre om), 16 Dec.
8. Sensul și scopul vieții omului, 23 Dec.
9. Creștinismul și problemele social-economice, 30 Decembrie.
10. Rolul actual al Creștinismului, 10 Ianuarie.

Înregistrăm cu vie satisfacție aceste conferințe de improspătare și aprofundare a cunoștințelor religiei creștine, mai ales în aceste vremuri de materialism și de slăbire a credinței și felicităm pe conferențiarul refugiat pentru prețioasa contribuție.

DI Etheridge Marc, esmisul Americii pentru observarea situației din Balcani a plecat din Bulgaria, într'o importantă misiune la Moscova.

Duminică, 25 Nov, a. c. se va săvârși sf. Liturgie arhierescă în biserica Sf. Ioan din cimitir.

Va predica pentru tineretul școlar Prea Sf. Păr. nostru Episcop Vaniamin.

DI Coriolan Băran, fost ministru din Timișoara a donat pentru revistele noastre de edificare sufletească „Foaia Diecezană“ și „Altarul Banatului suma de 60.000 (șaizecimii) Lei.

Prezentându-i recunoșcătoarele noastre mulțumiri, rugăm pe Dumnezeu pentru sănătatea lui.

PARTEA OFICIALĂ

NOTĂ OFICIALĂ

NOTĂ OFICIALĂ

Nr. 5297 C. 1945.

Cercul bănătenilor din București, str. Mântuleasa Nr. 1, ne trimite următoarea comunicare:

„Una din problemele Banatului care se cere rezolvată este ridicarea în rang a orașului Lugoj acest cuib de glorie al trecutului nostru sbuciumat.

Pin târg de provincie modest și liniștit, Lugojul trebuie să devină un mare centru urban, care trebuie să pulseze puternic și departe, în afara zidurilor lui forțe spirituale și economice românești. Cercul bănătenilor din București cunoscând elanul sufletesc și material al fraților noștri, cheltuit în atâtea probleme generoase de ordin obștesc, socotește că și ridicarea orașului Lugoj este cu puțință de realizat pe baza unui plan de lungă durată, întocmit după studiu și atentă cercetare.

Poziția geografică a Lugojului, în centrul Banatului și încopcierea lui cu noui linii de comunicații, transformare în energie electrică a posibilităților stăvilărilor dela Coștei și utilizarea râului Timiș; înglobarea la orașul Lugoj a celor aproape 15 sate situate la distanțe de 3-7 Km. de oraș și legarea lor printr'o rețea de drum de piatră de aproximativ 78 Km. — ca să numim numai posibilitățile cele mai evidente — pot forma obiectul unor cercetări și propuneri utile scopului de ridicare a orașului Lugoj la rangul ce-l îndreptățește trecutul său.

Drept aceea, Cercul Bănătenilor din București (Str. Mântuleasa Nr. 1) inițiază un curent de cunoaștere a orașului Lugoj, instituind „Premiul urbanic primar Dr. Constantin Rădulescu“ în sumă de Lei 100.000 Lei, pentru cel mai bun studiu manuscris care va trata posibilitățile și mijloacele de dezvoltare a orașului Lugoj în viitor și care va fi depus la Cerc în intervalul dela 1 Octomvrie 1945—1 Aprilie 1946.

Premiul se va decerne de către o comisie a Cercului Bănătenilor din București în unire cu Primăria orașului Lugoj. Suma de 100.000 Lei, pentru scopul propus, s'a depus la Banca „Cărășana“ din Lugoj“.

P. C. Preoți vor împărtăși această inițiativă intelectualilor din eparhia noastră.

Caransebeș, la 29 Octomvrie 1945.

Se apropie iarna cu întreg cortegiul ei de lipsuri. Și, iarna care vine, va fi o iarnă grea, căci lipsurile caracteristice acestui anotimp de moarte a naturii, anul acesta, sunt dublate de o recoltă slabă, deficitară și de răvășirea atâtor gospodării, peste cari a trecut focul pustiitor al războiului.

Iarna, care bate la ușă, va fi o iarnă grea, pentru toți și pentru toate țările, pe pământul cărora s'au dat lupte înverșunate. Mai grea va fi însă pentru desmoșteniții vieții. Și, ei sunt mulți, foarte mulți, mai ales azi, când atâtea familii au rămas pe drumuri, căci gospodăriile lor au fost complet distruse.

Țara noastră n'a suferit nici ea de pustiirile războiului, iar desmoșteniții vieții sunt atâtea, peste tot, la sate ca și la orașe.

Biserica noastră strămoșească, alinătorea atâtor dureri și izbăvitoarea din atâtea necazuri și lipsuri, a celor nenorociți în lume, în decursul tuturor veacurilor de furtunoasă existență, prin cari am trecut eroic ca neam, azi, în preajma unei ierni, care se anunță a fi cumplită, este datoare, mai mult ca oricând să sară în ajutorul desmoșteniților vieții.

Și, cum ranele în lume sunt multe, iar durerile și lipsurile, nenumărate, apelăm la conștiința tuturor slujitorilor stântului altar strămoșesc de pe întreg cuprinsul eparhiei noastre, ca cu timp și fără de timp, să facă tot ce omește le stă în puțință, — după posibilitățile materiale locale, — și să ajute tuturor săracilor din parohie, ca să învingă și ei viața și să scape și ei de iarna, care se apropie.

Disponem astfel, ca pe lângă ajutoarele ce vor rezulta din colectele făcute la credincioșii mai înstăriți, să se dea celor lipsiți, toate sumele bugetate în 1944, majorate cu 100%, cari nu s'au împărțit până acum la săraci, deodată cu sumele bugetate în 1945.

Convinși fiind că apelul nostru va fi — ca întotdeauna — deplin înțeles de slujitorii lui Hristos, mai ales azi, când Biserica Lui, trebuie să stea de veghe, mai trează ca oricând, la destinul neamului, cerem, ca fiecare conducător de oficiu parohial, să raporteze prin of. protopopești până la 1 Ianuarie 1946 — detaliat, tot ce s'a făcut, pentru ajutorarea celor năpăstuiți.

Of. protopopești vor înainta aceste rapoarte Cons. eparhial până la 15 Ianuarie 1946 pe lângă tablou.

Caransebeș, la 12 Noemvrie 1945.

Episcop:
† VENIAMIN

Consilier referent:
Prot. Dr. Iacob Crețiu

Consiliul eparhial.

A V I Z

C. Preoți sunt invitați a-și ridica personal CALENDARELE pe anul 1946 dela Oficiile protopopești.

CONCURSE

În baza ordinului Ven. Cons. ep. Nr. 4292 B/945 din 31 August 1945 se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană” pentru postul de paroh la parohia de cl. III-a din comuna Zervești protopresbiteratul Caransebeșului devenită vacantă pe urma pensionării pentru limita de vârstă a preotului Ioan Jucos.

I. BENEFICII:

1. Sesiune parohială în extindere de 32 jug. 678 stp
2. Birul parohial uzitat.
3. Veniturile stolare uzitate.
4. Locuință în natură.

II. INDATORIRI:

Preotul ales este obligat a-și îndeplini toate datorițele preoțești și pastorale, a predica regulat în fiecare Duminică și sărbătoare și a catehiza la școala primară fără nici o altă remunerație.

Toate impozitele și beneficiile de mai sus cad în sarcina preotului ales.

Cei ce doresc să ocupe acest post, întrucât vor avea cvalificațiunea cerută pentru parohii de cl. III-a precum și binecuvântarea P. S. S. Episcopului diecezan să-și înainteze cererile adresate Consiliului parohial ort. rom. din Zervești prin Prea On. Oficiu protopresbiter tractual în vr'o Duminică, sau sărbătoare în Sf. Biserică spre a-și arăta dexteritatea în oratorie, tipic și cântare, însă nici decum în ziua de alegere.

Zervești, din ședința extraordinară a Consiliului parohial, ținută în 9 Septemvrie 1945.

Președinte:

Pr. Ioan Jucos

Notar adhoc:

Toma Vermeșan

Nr. 393/1945. În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

Caransebeș. la 11 Septemvrie 1945.

Isaia Suru
protopop.

În baza ordinului Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 3952 B 1945 din 13 August 1945 se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană” pentru postul de preot la parohia vacantă de clasa II din comuna Brebul protopresbiteratul Caransebeșului.

I. Beneficii:

1. Sesiunea parohială în extensiune de 105 jugăre.
2. Birul parohial.
3. Veniturile stolare uzitate.
4. Casa parohială cu grădină și cu supraedificatele economice necesare.

II. Indatoriri:

Preotul ales este obligat a-și împlini toate datorițele preoțești și pastorale, a predica regulat în fiecare Duminică și sărbătoare, a catehiza la școala primară și a învăța pe copii se cânte în biserică și la îngropăciuni, fără nici o altă remunerație. În cazul, că preotul nu va împlini vre-una din condițiunile de mai sus, va pierde dreptul la birul parohial.

Toate impozitele după beneficiile de mai sus cad în sarcina preotului ales.

Cei ce doresc să ocupe acest post, întrucât vor avea cvalificațiunea cerută pentru parohii de clasa II-a, precum și binecuvântarea P. S. S. Episcopului diecezan, să-și înainteze cererile, adresate consiliului parohial ort. rom. din Brebul prin Prea Onoratul Oficiu protopopes al Caransebeșului.

Reflectanții se vor prezenta, pe lângă prealabilă încunoștiințare a Prea Onoratului Domn presbiter tractual, în vre-o Duminică sau sărbătoare în sfânta biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratorie, însă nicidecum în ziua de alegere.

Brebul, din ședința consiliului parohial ținută la 7 Octomvrie 1945.

Președinte:

Preot Ștefan Gregor

Cond. Of. par.

Secretar:

Ioan Trulea

Nr. 463/1945. În conțelegere cu Oficiul protopresbiter al

Caransebeș la 20 Octomvrie 1945.

Isaia Suru
protopop

Parchetul Tribunalului Caransebeș

Noi, Prim Procuror al Parchetului Tribunalului Caransebeș,

Văzând cererea făcută de Sumchina, Elena domiciliată în Caransebeș prin care cere reconstituirea actului său de naștere, fiind născută în comuna Lipnic jud. Soroca Basarabia, în ziua de 8 Mai 1918. din părinții Timotei și Paraschiva, actualmente decedați, act de naștere pe care l-a pierdut cu ocazia evacuării din anul 1944.

Văzând dispozițiunile art. 3 din legea privitoare la modul de dovedire a actelor de stare civilă, a celor refugiați din Basarabia și Bucovina de Nord. Invităm orice persoană care deține un extract sau alte înscrisuri privitoare la actul de mai sus, precum și orice autoritate să le depună neîntârziat la Grefa Tribunalului din Caransebeș.

Tot odată invităm pe orice altă persoană care recunoaște pe petiționară, să se prezinte de îndată la acest parchet, pentru a arăta în scris datele ce le posedă, cu privire la starea civilă a celui ce a cerut reconstituirea actului.

Procuror-șef, **Indescifrabil**